

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Metsätalouden koulutusohjelma

Vesa Ovaska

METSÄLIITON METSÄVERKON KÄYTTÖ JOUTSAN ALUEELLA

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Metsätalous

OVASKA,VESA

Metsäliiton metsäverkon käyttö Joutsan alueella

Opinnäytetyö

30 sivua +2 Liitesivua

Työnohjaaja

maatalos- ja metsätieteiden maisteri Pekka Kuitunen

Toimeksiantaja

Metsäliitto osuuskunta, Jyväskylän piiri

Toukokuu 2011

Avain sanat

metsäverkko, metsäsuunnitelma, sähköinen metsäpalvelu

Tutkimuksessa selvitettiin, kuinka laajaa käyttöä Metsäliitto osuuskunnan metsäverkopalvelulla on ollut Joutsan kunnan alueella. Tavoitteena oli selvittää, ovatko metsänomistajat hyödyntäneet Metsäliiton sähköisiä palveluita. Tuloksia vertailtiin niin, että pystyttiin analysoimaan, kuinka laajaa metsäverkon käyttö ja sen hyödyntäminen on ollut metsähoitotöissä ja hakkuiden suunnittelussa. Suurin osa asiakkaista oli ottanut metsäverkon käyttöön vuonna 2009. Sähköisen palvelun käyttö oli kuitenkin ollut erittäin vähäistä.

Haastattelussa kysyttiin metsänomistajilta metsäverkon metsäsuunnitelmatyökalun käytöstä sekä metsäverkon verotyökalun käytöstä. Nämä kaksi osiota muodostavat koko metsäverkon rungon. Siinä kysyttiin myös sitä, muistiko metsänomistaja, milloin hän on ottanut metsäverkon käyttöön, sekä sitä, onko aloite metsäverkon käyttöönotosta tullut Metsäliitolta vai metsänomistajalta itseltään. Haastattelussa kysyttiin lisäksi, onko metsänomistaja kokenut hyötyneensä metsäverkosta ja voisiko hän suositella palvelua muille metsänomistajille.

Metsäverkon metsäsuunnitelmaosiota oli käytetty jonkin verran. Lähes kaikilla se oli jäänyt vilkaisuasteelle, eikä todellista metsäsuunnitelman hyödyntämistä ollut. Verotyökalua ei ollut käyttänyt yksikään metsänomistaja. Suurin osa oli kuitenkin kiinnostunut sähköisten palveluiden käytöstä. Innostusta puukauppaan ilman henkilökohtaista kontaktia ei kuitenkaan ollut. Johtopäätökseni on, että Metsäliitto osuuskunnan kannattaisi markkinoida metsäverkkoa suurille metsätiloille, on luultavaa, että silloin sähköistä metsäsuunnitelmaa hyödynnettäisiin enemmän. Uskon, että sähköinen metsäsuunnitelma ei korvaa paperista versiota, mutta moni metsänomistaja valitsee sen paperiversion rinnalle tulevaisuudessa. Useimmat metsänomistajat eivät osanneet käyttää sähköistä palvelua riittävän hyvin. Metsäliiton kannattaisikin järjestää jonkinlaista koulutusta metsäverkon käyttöön. Uskoisin, että verotyökalua alettaisiin käyttää, jos sitä osattaisiin hyödyntää. Metsäliiton pitäisi markkinoida sähköisiä palveluita kaikille ikäryhmille. Nettipalvelu ei ole vain nuorille sopiva, vaan myös iäkkäät metsänomistajat voivat hyötyä siitä.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Forestry

OVASKA, VESA

Forest Owners and Electronic Service in Joutsa

Bachelor's Thesis

30 pages and 2 pages of appendices

Supervisor

Pekka Kuitunen, MSc (For.)

Comissioned by

Metsäliitto cooperative, area of Jyväskylä

May 2011

Keywords

Electronic service, forestry tax return, forestry plan

In this research my focus is in Metsäliitto, which is a cooperative owned by 130 000 forest owners. I examined the popularity of Metsäliitto's electronic forest service in Joutsa. By using electronic service forest owners can make a plan online how their forest will be managed. Electronic service is also a way to update their information about Metsäliitto and fill in their forestry tax return. My target was to find out, whether forest owners have used electronic service. Most forest owners had started to use electronic service in year 2009. They had used it for about two years. I collected information by interviewing forest owners. In the interview I asked if they had filled in forestry tax return online or used other functions of electronic service. I also wanted to know whose idea it was to start to use electronic service. One important thing in this research was to find out what advantages forest owners get by using electronic service and whether they could recommend it for other forest owners.

My results are the following: forest owners have used electronic service just a little and none of them had filled in forestry tax return. Forest owners felt that they had not gained real benefits from electronic service. All of them were still interested in learning more about electronic service. They felt it would be useful to fill in forestry tax return online instead of filling papers and bringing them personally to the office. On the other hand forest owners want to have personal contacts with a wood buyer. They want to get information by discussing, not by e-mail or by electronic service. Personal contacts and visits in Metsäliitto's office are really important for forest owners.

My conclusion is that Metsäliitto should market electronic service for forest owners who have big wood lots. I think they would use electronic service more. Electronic service will not replace paper work, but in the future many forest owners want to use electronic service, too. Metsäliitto should teach forest owners how to use electronic service, because at the moment they do not know how to use it properly. I believe that forest owners would use forestry tax return if they knew how to do it online. Electronic service is suitable for everybody, young and older people can learn how to use it.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
1.1 Työn lähtökohdat	6
1.2 Työn tavoitteet	7
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Metsäliitto	8
2.1.1 Metsäliitto konserni	8
2.1.2 Metsäliiton toiminta ja palvelut	9
2.1.3 Metsäliitto Jyväskylän piiri	11
2.2 Metsäsuunnitelma	12
2.3 Metsäverotus	15
2.4 Sähköiset metsäpalvelut	16
2.4.1 Metsäverkko	16
2.4.2 Muiden yhtiöiden sähköiset palvelut	18
3 MENETELMÄ JA AINEISTO	19
3.1 Haastattelu	19
3.2 Aineiston keruu ja käsittely	20
4 HAASTTELUN TULOKSET	20
4.1 Metsänomistajien taustatiedot	20
4.2 Metsäverkon käyttö	23

5 TULOSTEN TARKASTELU	25
5.1 Haastateltavien taustatiedot	25
5.2 Metsäverkon käyttö	26
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	27
LÄHTEET	
LIITTEET	
Liite 1. Haastattelulomake	

1 JOHDANTO

1.1 Työn lähtökohdat

Maailman muuttuessa metsän omistajarakenne on muuttunut. Aikaisemmin metsää ovat omistaneet etupäässä maanviljelijät ja muut maaseudulla asuvat ihmiset. Nykyään yhä useampi metsänomistaja asuu kaupungissa tai etäällä omistamastaan metsästä. Uudentyyppiset metsänomistajat ovat alkaneet kaivata erilaisia palveluita puunostajilta. Aikaisemmin puunostajat ovat toimineet pelkkänä kauppakumppanina, joka on ostanut isännän tarjoamat puut. Muut metsään liittyvät palvelut kuten metsänhoitotoimenpiteet ja puunmyyntisuunnitelmien laatiminen, on hankittu muilta metsätoimijoilta.

Viime aikoina metsänomistajakentältä on kuulunut sellaista viestiä, että suuri osa metsänomistajista tahtoo kaikki metsään liittyvät palvelut yhdeltä ja samalta toimijalta. Monet kiireiset kaupunkilaiset eivät halua kuluttaa aikaa asioimalla monien toimijoiden kanssa, ja siksi metsäyhtiöt ovat alkaneet kehittää nykyaikaisia palvelumuotoja asiakkailleen. Yksi esimerkki uudesta palvelumoodista on sähköinen metsäpalvelu, joka on tullut kaikkien metsänomistajien käytettäväksi. Sähköisen palvelun avulla metsänomistaja voi seurata, mitä hänen metsässään tapahtuu, vaikka hän ei itse pääsikään käymään siellä. Hän pystyy myös asioimaan metsäammattilaisen kanssa silloin, kun se hänelle itselleen parhaiten sopii. Tämä ei olisi mahdollista ilman sähköisen tietoyhteiskunnan mahdollisuuksia. Voidaan sanoa, että tietoyhteiskunta on muokannut metsäalaa ja muokkaa tulevaisuudessa entistä vahvemmin.

Kaikilla suurilla metsäalan toimijoilla on omat sähköiset palvelunsa. Näitä ovat esimerkiksi metsäverkko, emetsä, metsään.fi, silvaNetti sekä metsäsoppi. Kaikki metsätoimijat näkevät sähköiset palvelut mahdollisuutena ja haluavat olla mukana luomassa uudenlaista toimintakulttuuria. Sähköisten palveluiden käyttö vaihtelee suuresti alueittain. Palveluiden käyttö on paljolti metsäalan toimihenkilöiden aktiivisuudesta kiinni ja siitä kuinka innokkaasti he markkinoivat sähköisiä palveluita ja opastavat niiden käytössä.

1.2 Työn tavoitteet

Tavoitteena on kartoittaa, käyttävätkö Metsäliitto osuuskunnan metsäverkkoasiakkaat metsäverkkoa. Selvitys keskittyy Keski-Suomen maakunnassa Joutsan kunnan alueelle. Yksi tärkeä kartoituksen kohde on, osaavatko metsänomistajat käyttää metsäverkkoa ja onko metsäverkosta hyötyä metsänomistajalle. Tarkoituksena on selvittää, minkälaisille metsänomistajille Metsäliiton kannattaa jatkossa markkinoida sähköisiä palveluitaan.

Olisi myös hyvä saada tietoa, kuinka innostuneita metsänomistajat ovat sähköisestä asioinnista. Monet muut alat ovat vieneet sähköisen asioinnin paljon pidemmälle, kuin se on metsäalalla. Tulevaisuudessa metsäalalla sähköinen asiointi lisääntyy koko ajan, mutta se tuskin pystyy syrjäyttämään perinteistä henkilökohtaista asiointia. Esimerkiksi pankkialalla sähköinen asiointi on arkipäivää aivan eri tavalla kuin metsäalalla.

On oletettavaa, että metsänomistajat ovat käyttäneet metsäverkkoa ja päivittäneet omia metsäsuunnitelmiaan. Tällä tavoin metsäsuunnitelmat ovat aina ajan tasalla, reaaliajassa. On myös oletettavaa, että metsävero työkalulla metsänomistajat ovat tehneet oman metsävero ilmoituksen. Jotkut metsänomistajat ovat varmaankin ottaneet metsäverkolla sähköisesti yhteyttä osto esimieheen ja tehneet aloitteen puukauppaan. Osto esimiehet ovat todennäköisesti pystyneet hyödyntämään metsäsuunnitelmia leimikoiden suunnittelussa.

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa, kuinka paljon metsäverkkoa on käytetty. Samalla pyritään selvittämään, mitä Metsäliitto voisi tehdä, jotta metsänomistaja saisi enemmän irti metsäverkosta. Tutkimuksessa selvitetään myös, ovatko metsäverkon käyttäjät kohdanneet ongelmiin sähköistä palvelua käyttäessään. Ongelmakohtien selvittäminen on tärkeää, jotta metsäverkolle saadaan lisää käyttäjiä ja jotta heitä voidaan palvella yhä paremmin. Olisi hyvä myös saada tietoa siitä, osaavatko osto esimiehet hyödyntää metsäverkkoa ja ovatko he opastaneet metsänomistajia riittävästi sähköisen palvelun käytössä.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Metsäliitto

2.1.1 Metsäliitto-konserni

Metsäliitto-konserni toimii noin 30 maassa. Metsäliiton tuotteissa yhdistyvät nykyaikainen teknologia ja vastuullisuus. Metsäliitto tuottaa tuotteitaan uusiutuvasta pohjoismaisesta puuraaka-aineesta. Konsernin viisi liiketoiminta-aluetta ovat puunhankinta, puutuotteet, sellu, kartonki ja paperi sekä pehmo- ja ruoanlaittopaperit. Konsernin yhteenlaskettu liikevaihto on noin 5,4 miljardia euroa ja se työllistää noin 13 000 henkilöä. Tuotantoa on 12 maassa, ja päämarkkina-alue on Eurooppa. Metsäliitto on toiminut pitkään näillä ydinliiketoiminta-alueilla. Metsäliiton tuotekehityksen tavoitteita ovat puuraaka-aineen tehokkaampi hyödyntäminen ja nykyisten tuotteiden käytön lisääminen. (Metsäliitto konserni, [www-sivut 2011.](#))

Metsäliiton omistaa 130 000 suomalaista metsänomistajaa, ja se on yhtiömuodoltaan osuuskunta. Metsäliiton omistajien yhteenlaskettu metsäpinta-ala on noin puolet Suomen metsäpinta-alasta. Osuuskunnan jäseneksi voi liittyä yksityinen henkilö tai yhteisö, joka omistaa metsää vähintään kolme hehtaaria. Metsäliitto osuuskunta muodostaa yhdessä tytär- ja osakkuusyhtiöidensä kanssa Metsäliitto-konsernin. Nämä tytär- ja osakkuusyhtiöt ovat Metsä-Botnia, M-Real ja Metsä Tissue. (Metsäliitto konserni, [www-sivut 2011.](#))

Metsäliiton historia alkoi virallisesti vuonna 1947, jolloin aiemmin perustettu Metsäliitto osakeyhtiö muutettiin osuuskunnaksi. Metsäliitto osakeyhtiö perustettiin 1934, ja sen toiminta oli puun vientiä ulkomaille. 1950-luvulla toiminta laajeni kemialliseen metsäteollisuuteen. Tätä ennen Metsäliitto oli vain sahanut puuta. Tämän jälkeen Metsäliitto on kehittynyt voimakkaasti, välillä on suunnattu hyvin voimakkaasti ulkomaille. Voimakkaan rakennemuutoksen aiheuttamana

Metsäliitto on keskittynyt ydintoimintaansa ja kitkenyt rönsyjä toiminnastaan. (Metsäliitto konserni, www-sivut 2011.)

2.1.2 Metsäliiton toiminta ja palvelut

Metsäliitto on koonnut palvelunsa metsänomistajalle helposti lähestyttävään muotoon. Metsäliiton palvelut ovat saatavilla internetsivustolla niin sanotussa metsäkorissa. Metsäkori on kuvitteellinen kori, joka sijaitsee verkossa. Tästä korista metsänomistaja pystyy valitsemaan tarvitsemansa palvelut. Metsäkorista löytyvät palvelut on luokiteltu metsänomistukseen ja metsäomaisuuden hoitoon liittyviin palveluihin sekä metsärahan tuottoon, puukaupan tekemiseen ja sukupolvenvaihdokseen liittyviin asioihin. (Metsäliiton metsäpalvelut, www-sivut 2011.)

Metsänomistamiseen liittyviä palveluita ovat Metsäliiton jäsenyys, asiantuntijapalvelu, tilakäynti, yksilöllinen metsäsuunnitelma ja monet eri metsänomistusmuodot. Metsäliiton jäsenyys on suuri mahdollisuus metsänomistajalle. Kun metsänomistaja liittyy Metsäliittoon, hän varmistaa puulleen hyvän kysynnän ja luotettavan yhteistyökumppanin. Metsänomistaja saa Metsäliitolta asiantuntijaneuvoja kaikissa metsänhoitoon liittyvissä asioissa. Henkilökohtaista neuvontaa saa esimerkiksi tilakäynnillä, jolloin Metsäliiton ostoestämies tai metsänhoitoestämies ja metsänomistaja kiertävät metsissä yhdessä. Silloin arvioidaan, mitä toimenpiteitä metsässä pitäisi tulevaisuudessa tehdä. Tilakäynnin aikana pyritään löytämään optimaalinen ratkaisu sekä metsänomistajan että Metsäliiton kannalta. Myös metsäsuunnitelman teettäminen Metsäliiton kautta on mahdollista. Metsänomistajat, jotka tilaavat metsäsuunnitelman Metsäliitolta, saavat sähköisen metsäsuunnitelman metsäverkkoon paperisen suunnitelman lisäksi. (Metsäliiton metsäpalvelut, www-sivut 2011.)

Metsäomaisuuden hoitoon liittyvät palvelut koetaan perinteisimmiksi metsäpalveluiksi. Palveluita ovat metsänuudistamistyöt, kuten maanmuokkaus ja taimien ja siementen välitys. Lisäksi Metsäliitto välittää metsureita, jotka met-

sänomistaja voi palkata istuttamaan tilatut taimet. Metsäliitto tarjoaa myös taimikonhoitotoimia. Mikäli metsänomistajalla ei ole aikaa tai mielenkiintoa hoitaa omia metsiään, hän voi solmia Metsäliiton kanssa metsänhoitosopimuksen. Silloin Metsäliitto vastaa kyseisen metsän hoidosta ja tarvittavien hakkuiden tekemisestä. Sähköinen metsäverkkopalvelu on hoitosopimusasiakkaalle oivallinen tapa seurata metsänsä tilaa, koska hän voi sen avulla tarkastella metsänsä tilaa omalta kotisohvaltaan tietokoneen avulla. Metsäliitto tarjoaa myös luonnonhoidon suunnittelua, jos metsänomistaja painottaa enemmän luontoarvoja kuin taloudellisia arvoja. (Metsäliiton metsäpalvelut, www-sivut 2011.)

Metsäliitto tarjoaa mahdollisuuden sijoittaa puukaupasta saatua rahaa. Kun metsänomistaja on maksanut sääntömääräisen osuusmaksunsa Metsäliittoon, hänellä on mahdollisuus ostaa lisäosuuksia. Sääntömääräisen osuussijoituksen suuruus riippuu metsän sijaintipaikkakunnasta ja metsätilan koosta. Etelä-Suomessa metsää omistavat maksavat osuussijoitusta 65 euroa metsähehtaarilta. Jos metsänomistaja omistaa esimerkiksi Etelä-Suomessa metsää 20 hehtaaria, hänen osuussijoituksensa on 1 300 euroa. Metsäliitossa ei ole erillistä liittymis- tai jäsenmaksua. Metsänomistaja saa kaikki sijoittamansa varat takaisin halutessaan erota metsäliitosta. Metsäliiton jäsen pystyy ostamaan sääntömääräisen osuussijoituksen lisäksi A- ja B-lisäosuuksia. A-lisäosuuksia voi ostaa pelkästään Metsäliiton kanssa puukaupasta saadulla rahalla. B-lisäosuuksiin voi sijoittaa myös muuta rahaa. Metsäliitto maksaa sijoitetulle rahalle kilpailukykyistä korkoa. Esimerkiksi tänä vuonna sääntömääräiselle osuussijoitukselle maksetaan 5,5 prosentin korko, A-lisäosuuksille 5 prosentin korko ja B-lisäosuuksille 4 prosentin korko. Lisäksi Metsäliitto maksaa bonusta vakituisesti Metsäliiton kanssa puukauppaa tekeville. Jäsenbonus voi olla enimmillään 0,80 euroa yhdeltä kiintokuutiometriltä. (Metsäliiton metsäpalvelut, www-sivut 2011.)

Puukaupan tekeminen on Metsäliiton tärkein palvelu. Muut palvelut on rakennettu tukemaan tätä ydintoimintaa. Metsäliitto ostaa kaikkia puutavaralajeja kaikkialla Suomessa, myös metsäenergiaa. Metsäliitto tarjoaa

vakituisesti puuta myyville metsänomistajille mahdollisuuden tehdä Metsäliiton kanssa jäsenetusopimuksen. Metsäliitto maksaa jäsenetuaikana tehdyille puukaupoille jälkitilin. Metsäliitto korjaa näiden puukauppojen hinnat, jos puun hintataso muuttuu vuoden mittaan. Jäsenetukausi alkaa 1.12. ja loppuu 31.5. Hinnantarkistukset tehdään marraskuussa. Metsäliitto sitoutuu ostamaan kaiken metsäsuunnitelman mukaisen puun jäsenetuasiakkaalta. (Metsäliiton metsäpalvelut, [www-sivut](http://www.sivut) 2011.)

2.1.3 Metsäliitto Jyväskylän piiri

Metsäliiton Jyväskylän piiri muodostuu kolmesta hankintaryhmästä. Nämä Ryhmät ovat nimeltään Jyskä, Terva sekä Äijät. Terva-hankintaryhmän muodostavat Keuruun alue ja sen lähikunnat. Äijät puolestaan sijaitsee Jämsän ympäristössä. Jyskä on Jyväskylän lähiympäristön hankintaryhmä. Jyväskylässä sijaitsevan piiritoimiston lisäksi piirillä on toimistot Joutsassa, Hankasalmella, Keuruulla, Jämsässä, Korpilahdella ja Kuhmoisissa. (Rossi 2011.)

Metsäliiton organisaatio on rakennettu niin, että kenttätoiminta koostuu kahdesta eri organisaatiosta. Nämä organisaatiot ovat osto- ja jäsenpalvelu sekä hankinta. Osto-organisaation tehtävä on palvella jäseniä parhaansa mukaan, ostaa jäseniltä puuta sekä markkinoida jäsenpalveluita jäsenille. Osto-organisaation henkilökunta on Metsäliiton kasvot metsänomistajiin päin. Hankintaorganisaation tehtävä puolestaan on korjata osto-organisaation hankkima puu tienvarteen. Osto-organisaatio koostuu piiripäälliköstä, jäsenpalveluesimiehestä, toimistonhoitajasta, metsänhoitoesimiehistä sekä osto-esimiehistä. Piiritasolla hankintaorganisaatiota johtaa apulaiskorjuupäällikkö. Hankintaorganisaatioon kuuluu lisäksi korjuuesimiehiä. Korjuuesimiehiä on yksi jokaisella hankintaryhmällä. Yrittäjät toimivat kiinteässä yhteydessä hankintaorganisaation kanssa. Metsäliitto uudisti toimintamallejaan ja organisaatiota tämän vuoden kevättalvella, ja uusi organisaatiomalli on tällä hetkellä vielä sisäajovaiheessa. (Rossi 2011.)

2.2 Metsäsuunnitelma

Tilakohtainen metsäsuunnitelma on metsänomistajalle ohjekirjanen, jotta hänen olisi helpompi tehdä ratkaisuja puuta myydessään tai toteuttaessaan hoitotoimenpiteitä metsässään. Metsäsuunnitelmassa käsitellään metsiä metsiköittäin, joita kutsutaan metsikkökuvioksi. Yksi metsikkökuvio koostuu samanlaisesta metsäkokonaisuudesta. Se on yhtenäinen alue, joka voidaan käsitellä samalla tavalla samanaikaisesti. Metsäsuunnittelussa pyritään siihen, että metsikkökuviot olisivat vähintään yhden hehtaarin kokoisia. Alle hehtaarin kokoiset kuviot ovat hankalia pienten hakkuukertymien takia. Aina ei kuitenkaan ole mahdollista yhdistellä pieniä kuvioita toisiinsa tai osaksi suurempaa kuviota, jos vierekkäisissä metsiköissä on hyvin erilaista puustoa tai maapohja on hyvin erilainen. Pelkästään taloudellisia arvoja painottaessa metsäsuunnittelussa pyritään kuviot suurentamaan mahdollisimman suuriksi. Käsitellessä pieniä kuvioita metsänhoitotoimenpiteiden kustannukset ovat huomattavasti suuremmat kuin suurilla kuvioilla. Kestävän metsätalouden rahoituslaissa on rajoituksia pienten kuvioiden tukien saantiin. Pahimmassa tapauksessa pienet kuviot voivat jäädä koko valtion tukijärjestelmän ulkopuolelle. (Hyvän metsähoidon suositukset 2007, 15.)

Menneinä vuosina Metsäkeskukset ovat suunnitelleet lähes kaikki yksityisessä omistuksessa olevat metsämaat aluesuunnitteluna. Aluesuunnittelu tarkoitti sitä, että Metsäkeskuksen suunnittelija suunnitteli kaikki alueen metsiin tehtävät toimenpiteet, vaikka kaikilta tiloilta ei metsänomistaja varsinaista tilakohtaista metsäsuunnitelmaa tilannutkaan. Toki suuri joukko metsänomistajia tilasi Metsäkeskukselta tilakohtaisen metsäsuunnitelman avuksi oman metsätalouden harjoittamiseen. Nykyisin Metsäkeskuksen monopoli metsäsuunnittelussa on mennyt. Lähes kaikki metsäalan toimijat tarjoavat metsäsuunnittelupalvelua, ja joukossa on myös lukuisia pieniä metsäpalveluyrittäjiä. (Hyvän metsähoidon suositukset 2007.)

Metsäsuunnittelu perustui näihin vuosiin asti toimihenkilön tekemiin maastoarviointeihin ja inventointeihin. Metsäsuunnittelija kulki kaikki kuviot läpi metsässä ja

arvioi tarvittavat koealat, jotta pystyi määrittämään puuston sekä hakkuu- ja metsänhoitotoimenpidetarpeet. Metsikkökuvioinnissa suunnittelijalla on ollut vuosia apuna ilmakuvat, joista suunnittelija on pystynyt hyvin helposti rajamaan erityyppiset metsät eri kuvioiksi. Suomessa on joillakin alueilla käytössä uutta laserkeilausaineistoa. Tämä helpottaa metsäsuunnitelman tekoa. Laserkeilauksella saadaan puuston tilavuus jopa henkilön tekemää arviointia tarkemmin. Lähitulevaisuudessa metsäsuunnittelu perustuu lähes pelkästään tämän uuden keilausaineiston varaan. Metsäsuunnittelijan ei tarvitse enää määrittää puuston määrää, vaan hänen työnsä painottuu metsänhoito- ja hakkuutarpeiden määrittämiseen sekä metsänomistajan neuvontaan. (Hyvän metsähoidon suositukset 2007.)

Tilakohtaiseen metsäsuunnitelmaan on koottu metsälön puuvarat ja siinä on ehdotettu hakkuu- sekä hoitotoimenpiteitä seuraavalle kymmenvuosikaudelle. Hakkuut ja hoitotoimenpiteet on luokiteltu kolmelle eri kiireellisyydentalle. Nämä tasot ovat heti, ensimmäisen viisivuotiskauden tai toisen viisivuotiskauden aikana. Hoito- sekä hakkuuehdotuksia laadittaessa perustana on käytetty metsätalouden kehittämiskeskus Tapion hyvän metsähoidon suosituksia. Näistä suosituksissa on oikeat tavat käsitellä taimikoita, harvennusmallit harvennushakkuiden oikeaan ajoitukseen, ja raja-arvot metsän uudistamiseen. Hyvän metsähoidon suositukset ovat metsälain raja-arvoja hieman korkeammalla. Käsitellessä metsiä hyvän metsähoidon suositusten mukaan ei metsänomistajalla ole pelkoa, että hän olisi lähelläkään metsälakirikkomusta. (Hyvän metsähoidon suositukset 2007, 15.)

Kiireellisimpään eli heti-luokkaan merkityt hakkuut ja hoitotoimenpiteet ovat suunnitelman tekohetkellä myöhässä. Tämä tarkoittaa, että toimenpiteet olisi pitänyt tehdä jo ennen metsäsuunnitelman laatimista. Uudistushakkuuta ei yleensä luokitella tähän kiireellisyysluokkaan, koska metsänomistajalle ei haluta viestittää, että metsään olisi pakko tehdä aukkoja. Rästissä olevat ensiharvennukset ovat yleensä sellaisia toimenpiteitä, jotka on määritelty tehtäväksi heti. (Metsäsuunnittelun maastotyöopas 2009, 41.)

Ensimmäisen viisivuotiskauden aikana tehtäviin toimenpiteisiin luetaan sellaiset hakkuut, jotka eivät ole myöhässä mutta jotka on järkevä tehdä seuraavien viiden vuoden aikana. Tarpeen tullen tähän luokkaan kuuluva metsä voidaan hakata lähestulkoon heti metsäsuunnitelman tekemisen jälkeen. Myös päätehakkuita luokitellaan tähän luokkaan. (Metsäsuunnittelun maastotyöopas 2009, 41.)

Toiselle viisivuotiskaudelle luokiteltu metsikkökuvio on sentyyppistä, joille ei ole suunnitelman laadintahetkellä tarvetta tehdä hakkuuta. Mutta laskettaessa metsän kasvua on todennäköistä, että 5—10 vuoden päästä metsässä on tarvetta näille toimenpiteille. (Metsäsuunnittelun maastotyöopas 2009, 41.)

Metsäsuunnitelmassa on laskettu, kuinka paljonko metsänomistaja voi järkevästi hakkaamalla saada tuloa metsästään ja paljon hän joutuu investoimaan metsänhoitotöihin. Metsäsuunnitelman mukaisilla toimenpiteillä metsätilan metsänhoidollinen taso kohenee ja vuosien mittaan puuvarat kasvavat. Metsäsuunnittelun lähtökohta on, että metsää hoidetaan kestäväksi, niin että hakattavaa riittää myös tulevaisuudessa. Metsäsuunnitelmaan on laskettu, kuinka paljon metsänomistaja voi järkevästi hakata metsäänsä. Mikäli suurin metsänhoidollinen hakkuumäärä nousee kovin suureksi, metsää ei ole hakattu kovinkaan rajusti suunnitelmaa edeltäneenä aikana. Vuosittainen hakkuumäärän jäädessä alle neljään prosenttiin metsää on puolestaan hakattu ennen suunnitelman laadintaa liian rajusti. Nämä aikaisemmat toimenpiteet vähentävät tämän hetken hakkuumahdollisuuksia. (Hyvämäki 2002.)

Viime vuosina metsäsuunnitteluun on tullut myös toisen tyyppisiä lähestymismuotoja. Mikäli metsänomistaja ei painota metsänomistuksessa taloudellisia arvoja, hänelle voidaan luoda aivan toisenlainen metsäsuunnitelma, jossa painotetaan luonto- ja virkistysarvoja perinteisten taloudellisten arvojen sijasta. Nykyisin joillekuille metsänomistajille esimerkiksi marjastuspaikkojen säilyminen ja sienestysmahdollisuudet voivat olla rahan saantia tärkeämpiä tekijöitä omistaa metsää. Jotkut yksityiset metsäpalveluyritykset ovat erikoistuneet tällaisten metsäsuunnitelmien laadintaan. (Hyvämäki 2002.)

2.3 Metsäverotus

Metsätalouden tuloverotuksessa siirryttiin vuonna 1993 metsän myyntivoiton verotukseen. Tätä ennen oli käytössä pinta-alaan perustuva verotusjärjestelmä. Verotustapojen muutoksessa oli pitkä siirtymäkausi. Tämä siirtymäkausi päättyi 2005 vuoden lopussa. Siirtymäkauden alussa metsänomistaja pystyi valitsemaan, kumman verotusjärjestelmän hän haluaa omalle metsälleen. Noin kolmannes metsänomistajista valitsi vanhan pinta-alaan perustuvan verotuksen ja kaksi kolmasosaa valitsi heti siirtymäkauden alussa myyntivoittoon perustuvan verotuksen. Kesken siirtymäkautta ei verotusjärjestelmää saanut vaihtaa. Pinta-alapohjaisessa verojärjestelmässä metsämaat oli luokiteltu veroluokkiin. Nämä luokat pohjautuivat metsänmaan tuottokykyyn. Vanha verotusjärjestelmä oli monin tavoin monimutkaisempi kuin nykyinen myyntivoittoon perustuva verotus. Lehdot olivat korkeimman veroluokituksen maapohjia, koska näissä myös puun kasvu on suurinta. Puun tuotoskyvyltä vaatimattomat turvemaat taas olivat halvimmissa veroluokissa. (Hyvämäki 2002, 97—98.)

Metsänomistajan on tehtävä veroilmoitus 2C-lomakkeella. Taannoin kynällä täytetty lomake oli ainut mahdollinen. Nykyään tietokoneiden aikakaudella metsäyhtiöt ovat ruvenneet helpottamaan metsänomistajan metsäveroilmoituksen tekoa. Metsänomistajat pystyvät tulostamaan suoraan metsäyhtiön sähköisestä palvelusta valmiiksi täytetyn veroilmoituksen. Näihin lomakkeisiin on merkitty valmiiksi puukauppatulot, jotka ovat kertyneet kyseisen metsäyhtiön kanssa. Menopuolelle taas on merkitty kulut, jotka ovat tulleen metsänomistajan käyttämistä palveluista. Jos puunmyyjällä on muiden yhtiöiden kautta tullut muita puukauppatuloja, hän pystyy lisäämään ne itse sähköiseen palveluun ja tulostamaan valmiiksi täytetyn veroilmoituksen. Myös menopuolelle pystyy tekemään muutoksia. Metsänomistaja pystyy myös lisäämään esimerkiksi matkakulunsa, jotka ovat aiheutuneet metsätaloutta harjoittaessa. (Jauhiainen 2011, 5-50.)

Pääomatuloprosentti on Suomessa 28. Metsänomistaja pystyy tekemään verotettavasta tulosta vähennyksiä, joten todellinen veroprosentti jää alle 28:n. Metsänomistaja voi tehdä verovähennyksiä esimerkiksi metsäpalveluista

koituneista kustannuksista, metsätaloudesta koituneista matkakustannuksista sekä koneiden ja laitteiden hankinta- ja materiaalikuluista. (Jauhiainen 2011, 5-50.)

2.4 Sähköiset metsäpalvelut

2.4.1 Metsäverkko

Metsäliiton sähköinen metsäpalvelu on nimeltään metsäverkko. Metsäverkko koostuu kahdesta pääkohdasta, jotka ovat metsäsuunnitelmatyökalu ja verotyökalu. Metsäverkosta löytyvät metsänomistajan perustiedot, puukauppatiedot, osuuskunnan yhteystiedot ja sähköinen versio tiedotuslehti Metsäliiton viestistä. Metsäverkosta löytyy tietoja myös ajankohtaisista tapahtumista, ja sieltä voi muun muassa tarkastaa metsän sijaintipaikan säätilan. (Metsäverkko 2011.)

Metsäliiton omistajajäsenistä 3 888:lla on käytössään metsäverkkopalvelu. Metsäliiton jäsenistä siis vain noin kolmella prosentilla on käytössään metsäverkko. On oletettavaa, että huomattavasti useammalla Metsäliiton jäsenellä on paperinen metsäsuunnitelma. Keskimäärin metsäverkkoja on yhden ostoiesimiehen toiminta-alueella 13,3 kappaletta. Suurin määrä metsäverkkoja on 65 ja pienin määrä on 0 yhden ostomiehen alueella. Piirittasolla vaihtelu metsäverkkojen määrässä on huomattavan suurta. Lähes kaikista piireistä löytyy alueita, joilla on runsaasti metsäverkon käyttäjiä, mutta myös alueita, joilla ei ole montaakaan käyttäjää. (Metsäliiton tietokanta 2011).

Metsäsuunnitelmatyökalu sisältää metsäsuunnitelman metsänomistajan omasta metsälöystä. Suunnitelma voi olla enintään viisi vuotta vanha, jotta se pystytään lataamaan metsäverkkoon. Metsäverkkoon pystytään lataamaan myös täysin uusi metsäsuunnitelma. Jos metsänomistaja teettää uuden metsäsuunnitelman, hän saa siitä paperisen version, mutta suunnitelma ladataan lisäksi sähköiseen muotoon metsäverkkoon. Metsäverkossa metsänomistaja pystyy seuraamaan samoja asioita, joita hän pystyy tekemään paperisella metsäsuunnitelmalla. Sähköisen palvelun suuri hyöty on metsäsuunnitelman päivittyminen reaai-

liajassa. Sen ansiosta sähköinen metsäsuunnitelma pysyy ajan tasalla. Paperisen versioon päivittäminen on hankalampaa kuin sähköisen. Tulevaisuudessa paperisen metsäsuunnitelman hyödyntäminen lienee mahdotonta sen vanhentuneisuuden ja paikkaansa pitämättömyyden takia. (Metsäverkko 2011.)

Verotyökalun avulla metsänomistaja voi tehdä metsäveroilmoituksen. Metsäliiton kanssa tekemät puukaupat ovat suoraan valmiina veroilmoituslomakkeella. Jos metsänomistaja ei ole tehnyt puukauppaa muiden toimijoiden kanssa, metsäveroilmoituksen teko on helppoa. Hänen ei tarvitse muuta kuin tulostaa valmis veroilmoitus. (Metsäverkko 2011.)

Ajankohtaiset-osiossa metsänomistaja pystyy seuraamaan Metsäliiton ajankohtaisia asioita. Siellä kerrotaan esimerkiksi Metsäliiton jäsenilleen järjestämistä tapahtumista. Tapahtumia ovat esimerkiksi alueelliset korjuunäytökset, valtakunnalliset metsäpäivät ja jäsenristeily Pietariin. (Metsäverkko 2011.)

Metsänomistajan omat tiedot -osiossa on näkyvillä metsänomistajan omistamat tilat. Siellä näkyvät myös metsänomistajan jäsentiedot, kuten osuuskuntaan liittymisajankohta, osuusmaksuvelvoite ja lisäosuudet. Omia tietoja pystyy päivittämään ajan tasalle. Metsänomistaja näkee omista tiedoistaan esimerkiksi osuussijoituksensa ja tilaamansa metsänhoitotyöt. Näkyvillä ovat myös vanhat, jo toteutetut metsänhoitotyöt. Puukaupan vuosiyhteenveto ja kaikki mittaustodistukset ovat uudelleen tulostettavissa, jos ne ovat sattuneet hukkumaan. Metsänomistaja pystyy myös seuraamaan myymiään puumääriä. Metsäliiton puun vastaanotot näkyvät puutavaralajeittain vuosittain. (Metsäverkko 2011.)

Puukauppatiedossa on kerrottu puumarkkinoiden tilanteesta. Siellä ovat lisäksi puun hintatilastot, jotta omistajajäsen pystyy seuraamaan puun hinnankehitystä. Nämä puukauppatilastot päivittyvät kerran viikossa. Puumarkkinakatsaus laaditaan kerran kuukaudessa. Tässä katsauksessa on kerrottu ajankohtaisia asioita puukaupparintamalta. Tätä hyödyntämällä omistajajäsen pystyy suunnittelemaan, minkälaisia kohteita hänen kannattaa myydä. Pyrkimyksenä on myös saada puun kysyntä ja tarjonta vastaamaan toisiaan mahdollisimman hyvin.

Näin metsänomistaja saa aina parhaan hinnan kyseiselle puuerälle. Esimerkiksi vanerikoivun kysyntä on vaihdellut voimakkaasti. Metsänomistajan ei ole järkevää markkinoida tukkivaltaista koivuleimikkoa silloin, kun sillä ei ole lainkaan kysyntää. Koska kun kysyntä on vähäistä, silloin vaneritukin hinta on huomattavasti korkean kysynnän aikaa vähäisempi. (Metsäverkko 2011.)

Metsäliiton viesti on osuuskunnan oma tiedotuslehti. Se lähetetään jokaiselle Metsäliiton omistajajäsenelle ja osuuskunnan palveluksessa oleville neljä kertaa vuodessa. Lehdessä kerrotaan Metsäliiton palveluista, puumarkkinatilanteesta ja muista ajankohtaisista asioista. Metsäliiton viesti on sähköisesti luettavissa Metsäverkon nettisivuilla, metsäverkossa. Sähköinen arkisto kattaa lehdet 2009 vuodesta alkaen. (Metsäverkko 2011.)

Yhteystiedot-osiossa on mainittu paikat, joista löytyy henkilökohtaista palvelua. Siellä on mainittu kaupunkien palvelutoimistot. Osiosta voi hakea Metsäliiton henkilökunnan yhteystietoja oman metsän sijaintipaikan perusteella. Kaupunkien palvelutoimistoista saa palveluja yleisellä tasolla, mutta omaan metsään liittyvässä palvelutarpeessa metsänomistajan kannattaa olla yhteydessä oman paikkakunnan henkilöstöön. (Metsäverkko, 2011.)

2.4.2 Muiden yhtiöiden sähköiset palvelut

Kaikkien toimijoiden sähköiset metsäpalvelut ovat hyvin samantyyppisiä. Kaikille on yhteistä se, että palvelu on tullut markkinoille keskeneräisenä tuotteena ja sitä kehitetään jatkuvasti. Toiset metsäyhtiöt tekevät kehitystyötä aktiivisemmin kuin toiset. Monien sähköisten metsäpalveluiden perusrakenne on sama: ne on rakennettu sähköisen metsäsuunnitelman varaan, jonka ympärille on lisätty veroilmoituksen tekoon tarkoitettuja osioita. Näiden peruspalveluiden kylkeen on lisätty muita palveluita, jotka ovat lähinnä tiedotusta ja markkinointia. Jotkut palvelut muodostuvat tosin pelkästä sähköisestä metsäsuunnitelmasta.

Stora Enson sähköinen palvelu on nimeltään eMetsä (Emetsä 2011). UPM on nimennyt oman sähköisen palvelunsa metsäsopiksi (Metsäsoppi 2011).

Metsäkeskuksella on oma sähköinen portaali nimeltään metsään.fi (Metsään.fi 2011), metsänhoitoyhdistysten vastaava on SilvaNetti (Silvanetti 2011). Kaikki toimijat ovat luoneet oman palvelunsa, koska kaikki haluavat pysyä nykyajan kehityksessä mukana. Kaikilla on myös usko, että tulevaisuudessa sähköiset palvelut tulevat olemaan paljon tätä päivää suuremmassa suosiossa.

3 MENETELMÄ JA AINEISTO

3.1 Haastattelu

Tutkimuksessa haastateltiin kaikki Joutsan ja Luhangan kuntien alueen metsänomistajat, jotka käyttävät Metsäliitto osuuskunnan sähköistä metsäverkkopalvelua. Näiden kuntien alueet muodostavat kaksi eri ostoaluetta. Molemmilla alueilla on omat ostoiesimiehet. Molemmat ostoiesimiehet työskentelevät samassa paikalliskonttorissa Joutsassa. Osa haastatteluista tehtiin henkilökohtaisesti. Ne metsänomistajat, joita ostoiesimies ei tavannut muutoin työssään, haastateltiin puhelimitse.

Metsäverkkoa käyttäviä metsänomistajia on Joutsassa ja Luhangassa yhteensä kymmenen. Heistä yhdeksän osallistui haastatteluun. Yhdellä metsänomistajalla oli muita kiireitä niin paljon, että hän ei pystynyt ottamaan osaa tähän tutkimukseen. Haastateltavien määrä on hyvin pieni, mutta toisaalta tutkimus antaa hyvän kuvan sähköisten palveluiden suosiosta.

Metsäliiton jäsenrekisterin mukaan liitolla on Joutsassa ja Luhangassa 1095 metsää omistavaa jäsentä. Jäsenistä 679 asuu näissä kunnissa, loput muilla paikkakunnilla. Täytyy kuitenkin huomata, että jäsenrekisterin tiedot eivät kaikilta osin ole ajantasaisia. Rekisteriin on jäänyt myös sellaisia jäseniä, jotka ovat kuolleet tai eronneet Metsäliitosta. Siellä on myös sellaisia metsänomistajia, jotka ovat tehneet puukauppaa Metsäliiton kanssa, mutta jotka eivät ole liittyneet Metsäliiton jäseniksi. Metsäliiton paikalliset ostoiesimiehet arvioivat, että

enintään 150 jäsentä käy aktiivisesti puukauppaa Metsäliiton kanssa. Aktiivisesti puuta myyviksi luetaan sellaiset metsänomistajat, jotka tekevät puukaupan joka toinen vuosi tai sitä useammin. Lukuisat Metsäliiton jäsenet tekevät puukauppaa tätä harvemmin tai jopa vain kerran elämässään.

Sähköisten palveluiden vähäinen suosio antaa Metsäliitolle paljon mahdollisuuksia markkinoida metsäverkkoa. Jos kaikki aktiivisesti puukauppaa käyvät metsänomistajat alkaisivat hyödyntää metsäverkkoa, käyttäjien määrä lisääntyisi merkittävästi. Metsäverkon voi ottaa toki käyttöön myös sellainen jäsen joka, ei tee puukauppaa kovinkaan useasti. Metsäverkko ei ole mikään velvoite tehdä puukauppaa jatkuvasti.

3.2 Aineiston keruu ja käsittely

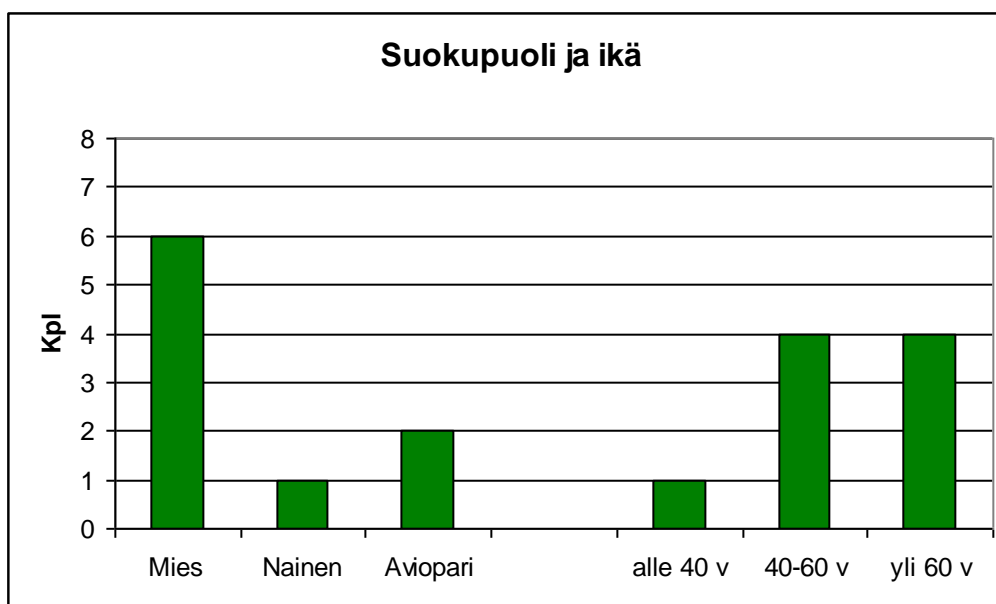
Aineisto kerättiin haastattelulomakkeille. Haastattelut olivat hyvin vapaamuotoisia, rentoja juttelutuokioita metsänomistajan ja ostoiesimiehen välillä. Näissä haastatteluissa kartoitettiin metsänomistajan palvelutarpeet ja hänen metsäomaisuutensa tila sekä saatiin vastaukset tähän haastatteluun. Tutkimukseen osallistuneiden määrä jäi niin vähäiseksi, että päädyin keräämään tiedot haastatteleamalla metsäverkon käyttäjät henkilökohtaisesti. Jos tutkimus olisi tehty laajemmalle joukolle, ei haastattelututkimus olisi ollut mahdollista. Aineisto kerättiin Excel-taulukkoon, josta muodostettiin tarvittavat graafiset kuvaajat. Haastattelulomake on liitteenä.

4 HAASTTELUN TULOKSET

4.1 Metsänomistajien taustatiedot

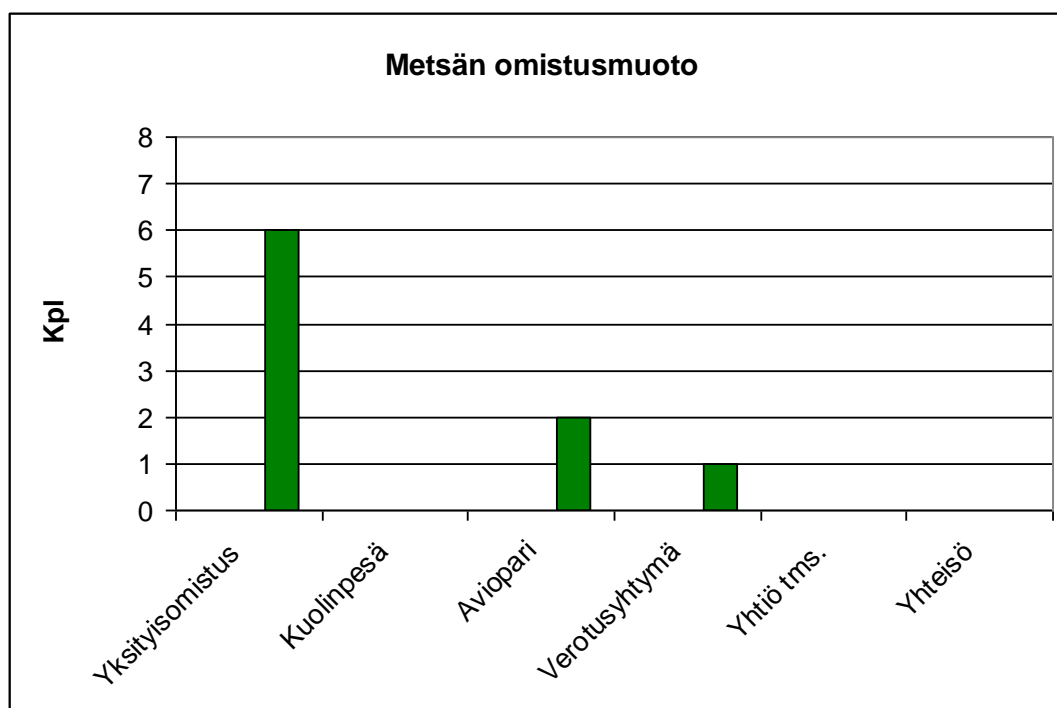
Haastatteluun osallistuneista metsänomistajista suurin osa oli miehiä. Vain yksi metsänomistajista oli nainen. Haastatteluun osallistui kaksi avioparina yhdessä metsänsä omistavaa. Suurin osa haastateltavista oli yli 40-vuotiaita. 40—60-

vuotiaita oli yhtä paljon kuin yli kuusikymmentä vuotta vanhoja. Nuoria alle neljäkymmentävuotiaita metsänomistajia oli vähiten. Heitä oli vain yksi.

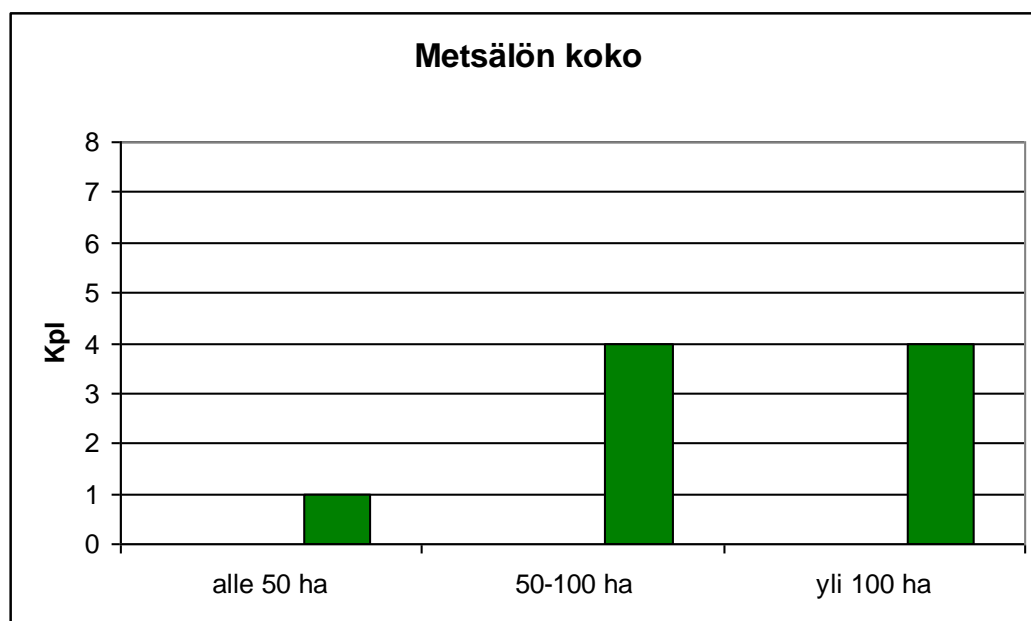
Kaavio 1. Vastaajien sukupuoli sekä ikä

Kuusi metsänomistajaa haastatteluun osallistuneista omisti metsänsä yksin. Kaksi osallistunutta omisti metsän yhdessä aviopuolisonsa kanssa. Metsäverkon käyttäjissä ei ollut yhtäkään kuolinpesää. Verotusyhtymiä haastateltavissa oli yksi kappale. Metsäverkkoa ei ole käytössä yhdelläkään metsää omistavalla yrityksellä tai yhteisöllä Joutsan kunnan alueella.

Kaavio 2. Metsän omistusmuoto

Suurin osa metsäverkon käyttäjistä omisti metsää yli 50 hehtaaria. 50—100 hehtaaria omistavia oli yhtä paljon kuin yli 100 hehtaaria omistavia. Molempia oli neljä. Haastatteluun osallistuneista vain yhdellä metsänomistajalla oli metsää vähemmän kuin 50 hehtaaria.

Kaavio 3. Metsälön koko hehtaareina

4.2 Metsäverkon käyttö

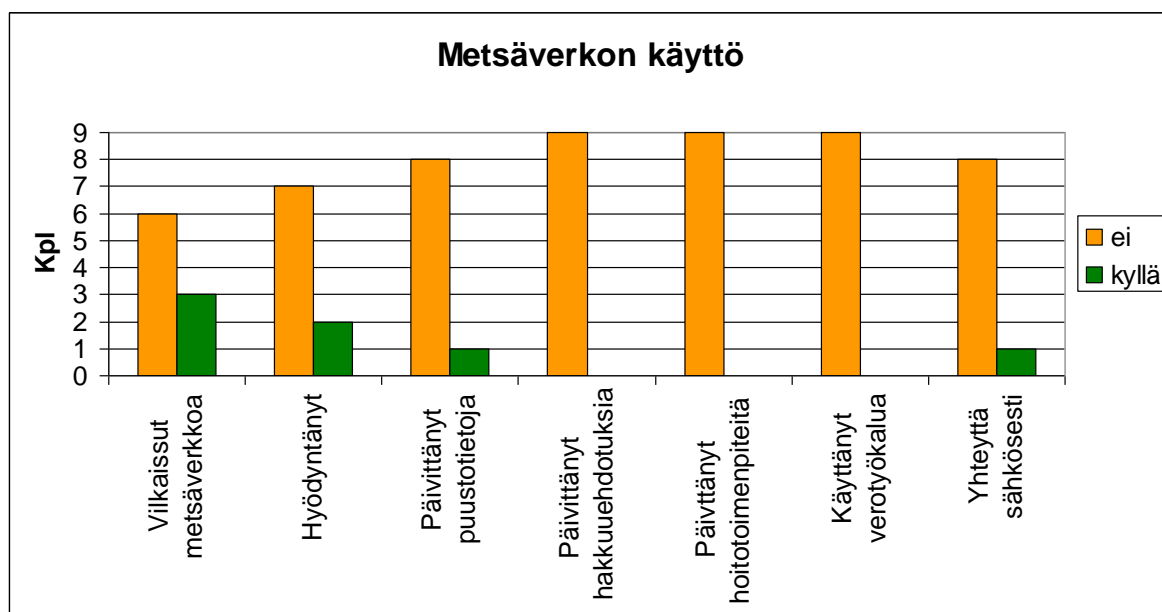
Haastattelussa pyrittiin selvittämään, millä tavalla metsänomistajat ovat hyödyntäneet metsäverkkoa. Kysyttäessä ”Milloin olet ottanut metsäverkon käyttöön?”, yksikään metsänomistaja ei osannut suoraan vastata. Kukaan ei muistanut tarkkaa ajankohtaa, milloin on alkanut käyttää metsäverkkoa. Harva muisti edes käyttöönottovuotta. Osa muisteli ottaneensa metsäverkon käyttöön, kun tilalle laadittiin uutta metsätaloussuunnitelmaa, mutta ei muistanut, milloin tämä suunnitelma laadittiin.

Hyvin moni metsänomistaja oli käynyt vain tutustumassa metsäverkkoon, mutta sen jälkeen sähköisen palvelun käyttö oli jäänyt. Noin kolmasosa haastatelluista metsänomistajista ei ollut edes vilkaissut metsäverkkoa sen hankkimisen jälkeen. Moni ei edes tiennyt, missä käyttäjätunnukset ovat. Yksi haastateltavista ei edes tiennyt, mistä on kyse kun puhuttiin metsäverkosta. Hänellä ei edes ollut omaa tietokonetta.

Eniten metsänomistajat olivat käyttäneet sähköistä metsäsuunnitelmaa. Viidesosa käyttäjistä kertoi hyödyntäneensä sähköistä metsäsuunnitelmaa suunnitelllessaan metsänhoitotoimenpiteitä tai hakkuita. Puustotietoja oli päivittänyt yksi metsänomistaja. Yksikään metsänomistaja ei ollut päivittänyt hoito- tai hakkuuehdotuksia.

Verotyökalun käyttö oli myös vähäistä. Kukaan ei ollut tehnyt metsäveroilmotusta metsäverkon verotyökalulla. Kukaan ei myöskään ollut lisännyt metsäverkkoon muilta saamiaan puukauppatuloja eikä metsätaloudesta aiheutuneita kuluja.

Haastatteluun osallistuneista yksi henkilö oli ottanut sähköisesti yhteyttä metsäliiton ostoiesimieheen. Kaikki muut metsänomistajat olivat olleet pelkästään yhteydessä ostoiesimieheen vain kasvotusten tai puhelimitse.

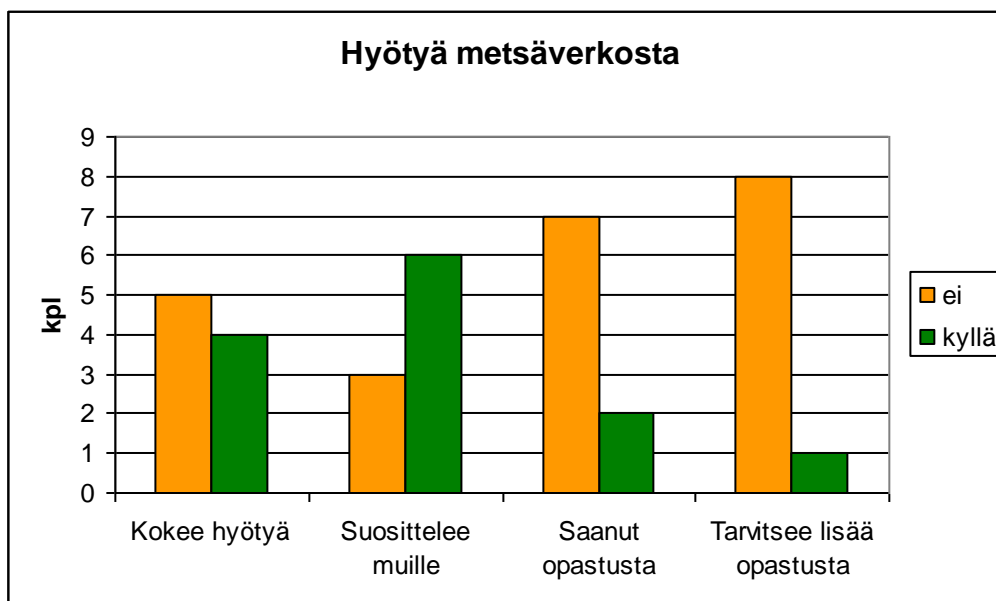

Kaavio 4. Metsäverkon käyttö

Vaikka metsäverkkoa oli käytetty suhteellisen vähän, neljä käyttäjää koki silti hyötynensä sähköisestä palvelusta. Kiinnostus metsäverkkoa kohtaan oli selvästi suurempaa kuin metsäverkon käyttö antoi odottaa. Suurin osa metsänomistajista oli valmis suosittelemaan metsäverkkoa muille metsänomistajille. Lähes kaikkien mielestä muiden metsänomistajien kannattaa käyttää metsäverkkoa, vaikka he eivät itse sitä käytä. Useat suositelivat metsäverkkoa erityisesti nuorille ja kiireisille, kaupungissa asuville metsänomistajille. Joidenkuiden mielestä sähköistä palvelua voi suositella aivan hyvin tavallisille maanviljelijätaustaisille metsänomistajille. Monet sanoivat sähköisen palvelun olevan nykyaikaa.

Haastattelussa ilmeni, että kovinkaan moni ei ollut saanut minkäänlaista koulutusta tai opastusta metsäverkon käyttöön. Vain viidesosa vastanneista sanoi saaneensa opastusta metsäverkon käyttöön. Opastusta he olivat saaneet omalta, tutulta Metsäliiton ostoiesimieheltään. Kaikki vastanneet kehuivat metsäverkkoa helppokäyttöiseksi. Myös vähemmän tietokonetta käyttävät osasivat omasta mielestään tarkastella sieltä puustotietoja. Vain yksi vastanneista kai-

paisi lisää opastusta, jotta pystyisi paremmin hyödyntämään metsäverkkoa.

Kaavio 5. Haastateltavien kokema hyöty metsäverkosta

5 TULOSTEN TARKASTELU

5.1 Haastateltavien taustatiedot

Metsän omistajista yllättävän suuri joukko oli miehiä. Toisaalta Joutsassa asuu vielä paljon niin sanottuja vanhan ajan metsänomistajia; täällä sukupolvenvaihdos ei ole vielä ehtinyt käynnistyä kovinkaan voimakkaasti. Tämä näkyy myös metsän omistusmuodossa. On toisaalta ihme, että metsäverkko ei ollut käytössä yhdelläkään perikunnalla. Perikunnat omistavat nykyään metsää huomattavan useasti, ja myös Joutsasta löytyy perikuntien omistamia metsiä hyvin paljon. Metsäverkko oli käytössä tiloilla, joiden pinta-ala on huomattavan suuri. Toisaalta Joutsan alueella metsätilojen pinta-alat ovat yleisesti ottaen suurempia kuin Etelä-Suomessa, joten tähän tutkimukseen haastateltujen metsänomistajien tilat ovat aivan normaalikokoisia tällä alueella.

Metsäverkon käyttäjien ikärakenne oli hyvin samankaltainen kuin metsänomistamisen rakenne normaalisti Suomessa. Metsäverkkoa on markkinoitu kaikille ikäryhmille, koska sitä ei ole haluttu profiloida vain nuorten metsänomistajien

palveluksi. Metsäverkosta on haluttu tehdä kaikkien metsänomistajien normaali palvelu, joka kuuluu Metsäliiton normaaliin metsäpalvelukokonaisuuteen. Nuoria metsänomistajia löytynee Joutsan kunnan alueelta joitakin. Metsäliitolla olisi ollut mahdollista markkinoida metsäverkkoa aktiivisemmin nuorille, tietokonetta käyttämään tottuneille metsänomistajille.

Sähköiset metsäpalvelut mielletään usein kaupunkilaismetsänomistajille suunnatuiksi palveluiksi. Tässä tutkimuksessa ei ilmennyt kovinkaan suurta eroa siinä, asuuko metsänomistaja paikkakunnalla vai ei. Paikkakunnalla asuvista metsänomistajista löytyivät kaikkein innokkaimmat sähköisen palvelun käyttäjät. Kaupunkilaismetsänomistajat eivät ehkä koe metsiään niin tärkeäksi kuin paikkakunnalla asuvat, joten se saattaa selittää kaupunkilaisten laimeamman kiinnostuksen metsäverkkoa kohtaan. Kaupunkilaisilla ei ole kiinnostusta yleisesti metsäasioihin niin paljon kuin paikkakunnalla asuvilla.

5.2 Metsäverkon käyttö

Metsäverkon käyttö oli loppujen lopuksi hyvin vähäistä. On todella ihme, että kaikki metsäverkon käyttäjät eivät edes tienneet, mikä metsäverkko on. Toisaalta monella metsänomistajalla voi olla paperinen metsäsuunnitelma kotona kirjahyllyssä, mutta hän ei välttämättä ole hyödyntänyt sitä ollenkaan. Olisikin ollut syytä kysyä myös, kuinka laajasti nämä metsänomistajat käyttävät edes perinteistä paperista metsäsuunnitelmaa ja miltä sen käyttö näyttää verrattuna sähköisen metsäsuunnitelman käyttöön. Tulokset voisivat olla hyvin samankaltaisia: samat henkilöt käyttäisivät sähköistä suunnitelmaa, jotka käyttävät myös paperista suunnitelmaa.

Verotyökalua ei ole käytetty lainkaan. Metsäliitto ei ole pystynyt tarjoamaan todellista apuvälinettä metsäveroilmoituksen tekemiseen, koska kukaan metsänomistajista ei ole käyttänyt sitä.

Innostus sähköisiä palveluja kohtaan oli yllättävän suurta. Monet olivat valmiita suosittelemaan metsäverkkoa muille, vaikka eivät olleet itse juuri käyttäneet sitä. Monien mielestä sähköiset palvelut ovat nykyaikaa, mutta eivät silti itse

käytä niitä. Uskoisin, että vanhemman polven metsänomistajat eivät tunnusta itselleen, että he tarvitsevat opastusta tietoteknisissä asioissa. Nuorempi ikäpolvi näkee sähköiset palvelut luonnollisena asiana, eivätkä he tarvitse erityistä koulutusta tietokoneen käyttöön, kuten todennäköisesti vanhemmat ihmiset tarvitsevat. Metsänomistajien nuortuessa tämäkin muuttunee ja sähköisistä palveluista tulee arkipäivää.

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Metsäliiton kannattaa tarjota tulevaisuudessa sähköisiä palveluja entistä aktiivisemmin. Vaikka niiden käyttö on vielä hyvin vähäistä, innostusta sähköiseen asiointiin kyllä on. Moni ikääntyvä metsänomistaja voi innostua metsäverkosta, jos tietokoneen käyttö on jo entuudestaan tuttua ja metsässä liikkuminen käy iän myötä hankalammaksi. Metsään liittyvät asiat ovat monelle metsänomistajalle tunteita sisältäviä asioita, eikä ikääntyvä metsänomistaja unohda metsäänsä, vaikka hän ei pystyisi menemään sinne enää itse.

Lähes kaikilla muilla toimialoilla sähköisiä palveluja on ollut jo pitkään, mutta metsäalalla tämä on vasta nyt ajankohtaisia. Sähköisten palveluiden tarve lisääntyy koko ajan, kun metsänomistajakunta nuorentuu ja kaupunkilaistuu. Sähköisten palveluiden käyttöä kannattaisi tutkia sekä tilalla asuvien että etämetsänomistajien välillä. Tähän ei tässä tutkimuksessa pureuduttu sen syvemmälle. Toisaalta tässä tutkimuksessa ei huomattu kaupunkilaisten olevan yhtään innostuneempia sähköisestä asioinnista kuin tilalla asuvienkaan. On toki tosiasia, että etäällä metsätilastaan asuvan metsänomistajan on lähes pakko tyytyä asioimaan sähköisesti tai puhelimen välityksellä.

Tämän tutkimuksen perusteella metsäverkon käyttäjät ovat hyvin iäkkäitä. Tämä johtunee siitä, että Suomessa metsät ovat pääasiassa vanhojen ihmisten omistuksessa. Samalla kun tapahtuu sukupolvenvaihdoksia, nuoret tulevaisuuden omistajat ottavat metsäverkon helpommin käyttöön, jos se on ollut jo edeltäjällä käytössä. Nämä sähköiset palvelut ovat yksi tapa saada edes

joitakuita tulevaisuuden metsänomistajia innostumaan metsänhoidosta ja puun myynnistä.

Vaikuttaa, että tällaiset sähköiset palvelut ovat erityisesti aktiivisten metsänomistajien käytössä. On oletettavaa, että samat henkilöt käyttävät sekä vanhanajan paperista metsäsuunnitelmaa että sen sähköistä versiota. Sähköisen ja paperisen metsäsuunnitelman hyödyntämistä kannattaisi selvittää laajemmin muissa tutkimuksissa. Sähköiset palvelut eivät välttämättä lisää aktiivisten metsänomistajien määrää. Se joukko, joka innostuu metsänhoidosta sähköisten palveluiden myötä, on todennäköisesti pieni. Metsänhoito ei kiinnosta kaupunkilaisia, koska metsätalous ei ole heidän pääelinkeinonsa eikä puukaupoista saatavalla taloudellisella tuotolla ole heille yhtä suurta merkitystä kuin tiloilla asuville metsänomistajille.

Suuret metsätilat hyötyvät sähköisistä palveluista eniten. Suurtilat pystyvät harjoittamaan metsänhoitoa joka vuosi, ja näin niille on suurin hyöty metsäsuunnitelman päivittämisestä ja hakkuiden suunnittelusta. Pienillä metsätiloilla koko metsäsuunnitelman tarpeellisuus on vähäisempää, eivätkä metsänhoidon apuvälineet ole yhtä tarpeellisia kuin suurille tiloille. Pienillä tiloilla ei pystytä myymään puuta joka vuosi, vaikka metsätaloutta harjoitettaisiin kuinka aktiivisesti ja vaikka hakkuut ja metsänhoitotyöt suunniteltaisiin kuinka hyvin. Toki sähköiset palvelut sopivat myös pienille tiloille, onhan heidänkin tehtävä metsäveroilmoitus. Tämähän on hyvin helppoa sähköisillä palveluilla, kunhan niitä osaa käyttää.

Metsänomistajat eivät olleet ottaneet verotyökalua ollenkaan käyttöön. Tässä voi olla kyse siitä, että he eivät hallitse riittävästi sähköisen palvelun käyttöominaisuuksia. Uskoisin, että metsänomistajat eivät tiedä kuinka helppoa ja vaivatonta on tehdä metsätalouden veroilmoitus metsäverkossa. Metsänomistajat eivät nähneet koulutusta ja opastusta tarpeellisena, mutta verotyökalun käytön vähäisyys todistaa mielestäni sen, että opastus olisi tarpeellista. Jos metsänomistajat osaisivat käyttää verotyökalua, edes joku olisi sitä käyttänyt. Sen tarkoitushan on helpottaa veroilmoituksen tekoa, eikä hankaloittaa. Uskon, että

tähän tutkimukseen osallistuneet metsänomistajat eivät koe tietokoneella työskentelyä luontevaksi, vaan kokevat sen olevan vain aikaa vievää ja hankalaa.

Sähköinen yhteydenpito ostoiesimiehen ja metsänomistajan välillä vaikuttaa hyvin vähäiseltä tämän tutkimuksen perusteella, eikä metsänomistajilla vaikuttanut olevan intoa sähköiseen yhteydenpitoon. Metsänomistajat haluavat käydä puukauppaa ihmisen kanssa, eivät tietokoneen. Tämä tuskin muuttuu lähitulevaisuudessa, ainakaan perinteisten metsänomistajien keskuudessa. He haluavat tulla metsäyhtiön toimistolle jutustelemaan ja solmia puukaupan mukavan ilmapiiirin vallitessa tai vaihtoehtoisesti sopia puukaupasta omassa kodissaan ostomiehen tilakäynnin yhteydessä. Monet painottavat edelleen myös muita arvoja, kuin pelkästään kylmiä numeroita ja pelkkää puun hintaa. Metsäliiton henkilökunnalle on siis erittäin tärkeä pitää metsänomistajiin yhteyttä henkilökohtaisesti ja luoda puukaupalle otollinen ilmapiiiri. Puukauppa on kauppaa, jossa monella on tunteet pelissä. Moni kokee menettävänsä osan omaa historiaansa, kun hän myy oman kotitalonsa läheisen ikimetsikön aukoksi.

Sähköinen yhteydenpito toki lisääntyy, koska läheskään kaikki metsänomistajat eivät enää asu samalla paikkakunnalla jossa metsä sijaitsee. Pelkkä sähköpostiliikenne ei kuitenkaan ole missään määrin riittävää yhteydenpitoa, koska ihmiset kaipaavat edelleen henkilökohtaisia kontakteja.

Mielestäni Metsäliitto ei ole pystynyt tarjoamaan metsänomistajille sellaista lisäarvoa, mitä metsäverkolla on ollut tarkoitus tarjota. Tulevaisuudessa Metsäliiton tulee huolehtia siitä, että metsänomistajia neuvotaan metsäverkon käytössä, jotta metsänomistajat saavat siitä irti sen, mitä siitä on tarkoitus saada. Metsäverkon vähäinen käyttäjien määrä tarkoittaa sitä, että Metsäliitto ei ole onnistunut metsäverkon markkinoinnissa. Tällä hetkellä osa metsänomistajista ei ole vielä valmis sähköisten palveluiden käyttöön. Uskon silti, että sähköiset metsäpalvelut ovat tulleet jäädäkseen, ne kehittyvät aivan uudelle tasolle. Silloin niiden käyttö ja hyödyntäminen on jokaisen metsänomistajan arkipäivää.

LÄHTEET

Emetsä, Stora Enson sähköinen palvelu.

<https://extranet.portal.storaenso.com/emetsa/>

Luettu 11.2.2011.

Hyvämäki, Touko (toim.)2002. Tapion taskukirja. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Jyväskylä.

Hyvän metsänhoidon suositukset 2007. Metsäkustannus Oy. Helsinki.

Jauhiainen, Hannu 2011. Metsäverokirja 2011. Metsäkustannus OY. Jyväskylä.

Metsäliiton jäsenrekisteri 2011.

Metsäliiton metsäpalvelut, www-sivut.

<http://www.metsapalvelut.fi>

Luettu 23.4.2011.

Metsäliiton tietokanta 2011.

Metsäliitto konserni, www-sivut.

<http://www.metsaliitto.fi>

Luettu 24.4.2011.

Metsäverkko, Metsäliiton sähköinen palvelu.

<http://www.metsaverkko.fi/Pages/default.aspx>.

Luettu18.2.2011.

Metsäsuunnittelun maastotyöopas 2009, 2009. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Helsinki.

Metsäsoppi, UPM:n sähköinen palvelu.

<https://www.metsasoppi.com/metsasoppi/>.

Luettu 12.2.2011.

Metsään.fi, Metsäkeskuksen sähköinen palvelu.

http://www.metsakeskus.fi/web/fin/palvelut/Ajankohtaista/Metsaan_fi_palvelu/etusivu.htm.

Luettu 18.2.2011.

Rossi, Matti 2011. Metsäliiton Jyväskylän piirin esittely. Power point –esittely.

SilvaNetti, metsänhoitoyhdistysten sähköinen palvelu.

https://www.silvadata.fi/silvanetti/SilvaNetti_RIA.html

Luettu 9.3.2011

Liite 1. Haastattelulomake

1. Sukupuoli

Mies

Nainen

Pari

2. Ikä

Alle 40

40—60

yli 60

3. Asuminen

Tilalla

Muualla

4. Metsän omistus

Yksityinen

Aviopari

Verotus yhtymä

Yhtiö

Yhteisö

Kuolinpesä

5. Metsälön koko

Alle 50 hehtaaria

50—100 hehtaaria

Yli 100 hehtaaria

6. Milloin olet ottanut metsäverkon käyttöön?

7. Onko aloite metsäverkon käyttöönottoon tullut sinulta vai metsäliitolta?

8. Onko metsäverkko toiminut niin kuin sen on luvattu toimivan käyttöön oton yhteydessä?

9. Oletko käyttänyt metsäverkon metsäsuunnitelmatyökalua?

10. Oletko hyödyntänyt sähköistä metsäsuunnitelmaa?

11. Oletko päivittänyt metsäsuunnitelmatietoja? Puustotietoja? Hakkuuehdotuksia? Hoitotoimenpiteitä?

12. Oletko käyttänyt metsäverkon verotyökälua? Tehnyt veroilmoituksen? Lisännyt puita, tuloja tai menoja?

13. Oletko ottanut yhteyttä sähköisesti ostoiesimieheen?

14. Oletko seurannut metsäverkosta puumarkkinatilannetta?

15. Koetko, että metsäverkosta on ollut sinulle hyötyä?

16. Keksitkö metsäverkkoon parannuksia?

17. Suositteletko metsäverkkoa muille metsänomistajille? Miksi?

18. Oletko saanut koulutusta metsäverkon käyttöön? Keneltä?

19. Tuntuuko, että tarvitset enemmän opastusta?
